

Szczecin, 09.06.2024

Pracownia Inicjatyw Społecznych
ul. M. Rapackiego 1C/8,
71-467 Szczecin

Agnieszka Buczyńska
Minister do spraw Społeczeństwa
Obywatelskiego,
Departament Społeczeństwa
Obywatelskiego
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

STANOWISKO
Pracowni Inicjatyw Społecznych
dotyczące funkcjonowania Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego

Szanowna Pani Minister,

w imieniu Pracowni Inicjatyw Społecznych, chcielibyśmy zaprezentować Pani stanowisko dotyczące funkcjonowania Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (NIW-CRSO). NIW-CRSO to pierwsza w historii Polski agencja wykonawcza odpowiedzialna za wspieranie społeczeństwa obywatelskiego, działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Służy organizacjom pozarządowym, kierując do nich programy wsparcia merytorycznego i finansowego.

Wspiera organizacje pozarządowe, dostosowując działania do ich potrzeb oraz uwarunkowań III sektora. Upraszcza procedury tak, by ich rozwiązania były dostępne dla jak największej liczby środowisk pozarządowych, niezależnie od ich potencjału czy zasobów. NIW-CRSO zarządza kilkoma funduszami, w tym: Programem Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (NOWEFIO), Programem Rozwoju Organizacji Obywatelskich (PROO) i Programem Wspierania Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych (PROOH), Korpus Solidarności Organizacje Poradnicze i inne.

Ostatnie doniesienia medialne dotyczące nieprawidłowości, które miały miejsce w NIW-CRSO w latach 2017-2023 skłoniły nas do przedstawienia Pani Minister naszych argumentów dotyczących funkcjonowania tej agendy.

Argumenty za potrzebą funkcjonowania NIW-CRSO:

1. Wsparcie finansowe i organizacyjne

- NIW-CRSO zarządza kilkoma, najmniejszymi programami finansowymi, które dostarczają organizacjom pozarządowym niezbędnych środków na realizację ich projektów,

- programy takie jak NOWEFIO, PROO czy PROOH oferują granty, które pomagają w realizacji inicjatyw społecznych, zwiększaniu kompetencji organizacji oraz ich profesjonalizacji bez względu na rodzaj prowadzonej działalności, promując przy tym: młode, małe oraz pochodzące z obszarów wiejskich organizacje obywatelskie.

2. Centralizacja wsparcia

- jako centralna instytucja, NIW-CRSO umożliwia bardziej zintegrowane i skoordynowane podejście do wspierania organizacji obywatelskich,
- pomaga to w uniknięciu rozproszenia środków i zapewnia bardziej efektywną alokację zasobów.

3. Promowanie aktywności obywatelskiej

- NIW-CRSO aktywnie promuje wartości demokratyczne i zaangażowanie obywatelskie, co jest kluczowe dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- inicjatywy edukacyjne i szkoleniowe organizowane przez instytut podnoszą kompetencje liderów społecznych i członków NGO.

4. Współpraca międzynarodowa

- NIW-CRSO wspiera również współpracę międzynarodową organizacji pozarządowych, co może prowadzić do wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk z innymi krajami.

Argumenty przeciw potrzebie fundowania NIW-CRSO/potrzebie dokonania istotnych zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu:

1. Biurokracja i centralizacja

- mogą pojawiać się wśród krytyków argumenty, że centralizacja wsparcia może prowadzić do nadmiernej biurokracji, co może utrudniać szybkie i elastyczne reagowanie na potrzeby organizacji pozarządowych – sam proces podpisywania umów i przekazywania środków trwa przeważnie od 2 do 3 miesięcy, nawet jeśli projekt trwa średnio ok. 6 miesięcy,
- istnieje ryzyko, że zbyt duża liczba formalności i procedur może zniechęcać mniejsze organizacje do ubiegania się o wsparcie.

2. Polityczne uwikłanie

- w przestrzeni medialnej pojawiły się obawy, że instytucja była używana do celów politycznych, co wpłynęło na niezależność organizacji pozarządowych,
- jak wynika z doniesień medialnych wsparcie było kierowane w sposób faworyzujący organizacje o określonych poglądach politycznych.

3. Alternatywne modele wsparcia

- niektórzy mogą argumentować, że wsparcie dla organizacji pozarządowych powinno być bardziej zdecentralizowane i zarządzane na poziomie lokalnym, aby

każdy region w Polsce mógł się równomiernie rozwijać w zakresie społeczeństwa obywatelskiego,

- lokalne władze i społeczności mogą lepiej rozumieć specyficzne potrzeby swoich organizacji i skuteczniej alokować zasoby.

Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ma swoje mocne strony, takie jak zdolność do zapewnienia finansowania, centralizacja wsparcia oraz promowanie aktywności obywatelskiej. Jednak istnieją także wyzwania związane z biurokracją, potencjalnym uwikłaniem politycznym oraz pytaniem o najbardziej efektywny model wsparcia organizacji pozarządowych.

Ostateczna ocena potrzeby istnienia NIW-CRSO powinna opierać się na analizie jego dotychczasowej efektywności w realizacji celów, transparentności działań oraz rzeczywistego wpływu na rozwój społeczeństwa.

W ocenie Pracowni Inicjatyw Społecznych NIW-CRSO jest ważną instytucją, która promuje zaangażowanie obywatelskie i wartości demokratyczne, zachęcając obywateli do aktywnego udziału w życiu społecznym, dlatego nie należy likwidować tej agendy rządowej. Niewątpliwie należy podjąć odpowiednie działania, które zwiększą transparentność dystrybucji środków zapewniając, że wsparcie trafia tam, gdzie jest najbardziej potrzebne.